[2023] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 480

ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ.

(ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2023 ਦਾ 1031)

ਅਪ੍ਰੈਲ 25,2023

[ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ ਅਤੇ ਸੰਜੈ ਕੁਮਾਰ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973-ਸੈਕਸ਼ਨ 432-ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860-ਉਪ ਸੈਕਸ਼ਨ 45,53-ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ-14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 376, 377, 506 ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ-ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 20 ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ: ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ, ਨਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ - ਇਸ ਪੱਕੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਏ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 20 ਸਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ - ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ-ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਅਗਸਤ, 2012 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (2) (ਐਫ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 376 (3) ਦੀ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ-ਹੁਣ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪੈਰੋਡੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਸਿਰਫ 14 ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ - ਲੰਬੀ ਮਿਆਦ ਤੈਅ ਕਰਕੇ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਗਾਈ ਗਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ - ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਇਸ ਲਈ,

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ-ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ-ਆਰਟੀਕਲ 72 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਕੈਦ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਦਾਨੰਦ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਦੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਜਾਂ 20 ਸਾਲ ਜਾਂ 30 ਸਾਲ ਜਾਂ 40 ਸਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਟਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ, ਜੋ ਕਿ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੋਈ ਮੁਆਫੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉਦਾਰ ਪਹੁੰਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਉਮਰ ਕਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਅਰਥ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਤੱਕ ਉਮਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰਾਏ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਦਾਨੰਦ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ, ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ, ਨਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ। [ਪੈਰਾ 9] [486- ਜੀ-ਐੱਚ; 487-ਏ-ਡੀ]

2. ਇਸ ਪੱਕੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਏ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 20 ਸਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਖੋਖਲੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਾਰ ਦੇ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 10] [487-ਈ-ਜੀ]

3. ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਸਿਰਫ 14 ਸਾਲ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂ ਦੀ ਨਕਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਦਾਨੰਦ ਅਤੇ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੰਬੀ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਗਾਈ ਗਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 15][491-ਜੀ-ਐੱਚ; 492-ਏ-ਬੀ]

4. ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਕੈਦ ਲਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 17] [492-ਐੱਫ]

ਮਾਰੂ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (1981) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 107: [1981] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1196; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਣ ਅਲੀਅਸ ਮੁਰੂਗਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2016) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1: [2015] 14 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 613- ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

ਗੋਪਾਲ ਵਿਨਾਇਕ ਗੋਡਸੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1961 ਐਸ. ਸੀ. 600; ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਦਾਨੰਦ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2008) 13 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 767: [2008] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 93; ਗੌਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (2021) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 380; ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ @ਸ਼ਿਵਾ @ਸ਼ਿਵਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ 2023 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ. ਸੀ. 345; ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ ਕੱਕੜ ਬਨਾਮ ਨਵਲ ਦੂਬੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1992) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 204: [1992] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 921-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

(1981) 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1196 ਪੈਰਾ 7 ਤੋਂ ਬਾਅਦ

(2015) 14 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 613 ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੈਰਾ 7 ਆਇਆ।

[2008] 11 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 93 ਪੈਰਾ 8 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2021) 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 380 ਪੈਰਾ 13 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(1992) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 921 ਪੈਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2023 ਦਾ 1031.

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 01.09.2017 ਤੋਂ ਸੀਆਰਐਲਏ ਨੰ. 2014 ਦੇ 1509.

ਸੁਧੀਰ ਨਾਗਰ, ਦਿਗਵਿਜੈ ਚੌਧਰੀ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਮਹਿਤਾ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਮਾਥੁਰ, ਸੀਨੀਅਰ. ਵਕੀਲ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸਿੰਘ, ਬੀ. ਕੇ. ਸਤੀਜਾ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਸੁਹਾਸਿਨੀ ਸੇਨ, ਡਾ. ਐੱਨ. ਵਿਸਕਾਮੂਰਤੀ, ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੂਜਾ, ਦਿਵਿਕ ਮਾਥੁਰ, ਨਿਖਿਲ ਚੰਦਰ ਜੈਸਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਨੀਲੱਪਾ ਤਰਦਲ, ਵਕੀਲ ਡਾ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਸੰਜੈ ਕੁਮਾਰ, ਜੇ.

1. ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਇਰਤਾਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ-ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ 9 ਸਾਲਾ ਧੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

2. ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਕੇਸ ਨੰ. 18.02.2013 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ. ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਅਦਾਲਤ) ਦਵਾਰਕਾ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376,377 ਅਤੇ 506 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਸਜ਼ਾ ਮਿਤੀ 23.02.2013 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਅਧੀਨ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 25,000/- ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ; ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 377 ਅਧੀਨ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 25,000/- ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ; ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 506 ਅਧੀਨ 2 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 10,000/- ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 20 ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ, ਮਿਤੀ 01.09.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2014 ਦੇ 1509. ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਅਪੀਲ।

3. ਮਿਤੀ 19.03.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ.

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਸੁਧੀਰ ਨਾਗਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਮਾਥੁਰ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

5. ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਖੇਤਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376,377 ਅਤੇ 506 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6. ਧਾਰਾ 376 (2) ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ., ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2013 ਦੁਆਰਾ 03.02.2013 ਤੋਂ ਪਿਛੋਕੜ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ (ਜੀ). ਧਾਰਾ 376 (2) (ਐੱਫ), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨਾਲ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਇਹ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 377 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਮੀ, ਔਰਤ ਜਾਂ ਜਾਨਵਰ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਾਂ 10 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (2) (ਐਫ) ਅਤੇ 377 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੀੜਤ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 9 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸੰਭੋਗ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਇਡਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 20 ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਿਤਾਉਂਦਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

7. ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੈਦੀ ਦੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਉਮਰ ਲਈ ਕੈਦ, ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਆਦਿ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ 161 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 432 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੋਪਾਲ ਵਿਨਾਇਕ ਗੋਡਸੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ 1 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਰੂ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ 2 ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਣ ਉਰਫ ਮੁਰੂਗਨ ਅਤੇ ਹੋਰ 3 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਉਮਰ ਲਈ ਕੈਦ ਹੈ।

8. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸਲ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਧਾਰਾ 433 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਦਾਨੰਦ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ 4 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਉੱਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰਫ ਕੈਦ ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਮਿਆਦ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਜੀਵਨ ਲਈ, ਕੁਦਰਤ ਦੁਆਰਾ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

[1]ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 600

[2](1981) 1 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 107

[3](2016) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1

[4](2008) 13 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 767

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਾਰ ਦੇ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਮਕੈਨੀਕਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਲਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਵਿਕਲਪ ਸਿਰਫ ਦੋ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ-ਇੱਕ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਸਾਰੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਦੂਜੀ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਲਾਲਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਤਰੀਕਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਇਜ਼, ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਸਹੀ ਕੋਰਸ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, 14 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅੰਤਰਾਲ' ਕੈਦ ਅਤੇ ਮੌਤ, ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਅਤੇ, ਅੱਗੇ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਕਲਪ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

9. ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਦਾਨੰਦ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਣ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਭਾਵ, ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਜਾਂ 20 ਸਾਲ ਜਾਂ 30 ਸਾਲ ਜਾਂ 40 ਸਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਟਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ, ਜੋ ਕਿ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ, ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੋਈ ਮੁਆਫੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉਦਾਰ ਪਹੁੰਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਉਮਰ ਕਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਅਰਥ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਤੱਕ ਉਮਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰਾਏ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਦਾਨੰਦ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ।ਅੱਗੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ।

10. ਇਸ ਪੱਕੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਏ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 20 ਸਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕੇਵਲ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਖੋਖਲੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਾਰ ਦੇ ਸੀ।

11. ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੱਥ ਅਜੇ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ।

ਧੀ. ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਕੁੜੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਉਸ ਦੇ ਘਟੀਆ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਦਾਰ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇਣਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਮਜ਼ਾਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਵਿੱਚ 03.02.2013 ਤੋਂ ਪਿਛੋਕੜ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (2) ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਖੰਡ (ਏ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ (n). ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ 376 (2) (ਐੱਫ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ, ਔਰਤ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਜਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਜੋ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਕੈਦ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 376 (3) ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਜੋ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਕੈਦ, ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2013 ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਵੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 376 ਏ, 376 ਡੀ ਅਤੇ 376 ਈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2018 ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਵੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 376 ਏਬੀ, 376 ਡੀ ਏ ਅਤੇ 376 ਡੀ ਬੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ।

12. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ 376 (2) (ਐਫ) ਅਤੇ 376 (3) ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਪਰਾਧ 03.02.2013 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸਤ, 2012 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (1) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਯੋਗ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧੀ ਆਪਣੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

13. ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਦਾਨੰਦ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਣ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੌਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 5 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬਾਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਅਰਥ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬਾਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਦਾਨੰਦ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਣ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। (ਉਪਰੋਕਤ). ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ @ਸ਼ਿਵਾ @ਸ਼ਿਵਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ 6 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਕੈਦ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ, ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਣ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ

"12. ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ' ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ 'ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ' ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਕੇਸ 'ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ' ਕੇਸ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਆਫੀ ਆਦਿ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਾਂਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ

[5](2021) 3 ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ 380

[6]2023 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 942, 28.03.2023 = 2023 ਐਸ ਸੀ ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸ ਸੀ 345 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 104 ਵਿੱਚ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

"104. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਜਾਂ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 20,30 ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਿਆਂਇਕ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

13. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਵਿੱਚ "ਦੂਜੀ" ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਵੀਹ ਸਾਲ, ਤੀਹ ਸਾਲ ਆਦਿ। ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 433 ਏ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਕੱਟਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਅਸਲ ਸਜ਼ਾ ਦੇ 30 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ।

14. ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੌਰੀ ਸ਼ੰਕਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੋਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਦਾਨੰਦ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਣ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਦਲ ਨਾਲ ਜੋੜ੍ਹਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਦਾਨੰਦ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਕਲਪ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਣ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਉਕਤ ਉਮਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਲਈ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਅਰਥ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਮਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ, ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜ੍ਹਿਆ, ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ' ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

15. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਸਿਰਫ 14 ਸਾਲ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂ ਦੀ ਨਕਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਦਾਨੰਦ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਣ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਲੰਬੀ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

16. ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਉਲੰਘਣਾ, ਜੋ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਸਿਰਫ 14 ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਦਮਾ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਕੈਦ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਰੇਗਿਸਤਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਪੱਕਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖਲਨਾਇਕ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਦਾਰ ਕੇਸ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ ਕੱਕੜ ਬਨਾਮ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਨਵਲ ਦੂਬੇ ਅਤੇ ਹੋਰ 7, ਨਿਆਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ।

17. ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਕੈਦ ਲਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੈਦ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(ਸਹਾਇਤਾ: ਮਹਿੰਦਰ ਯਾਦਵ, ਐਲ ਸੀ ਆਰ ਏ)

[7](1992) 3 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 204

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- **ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।**

Advocate Shifa Kler